

Úřad pro ochranu
osobních údajů

K projednávání Výroční zprávy Úřadu pro ochranu osobních údajů za rok 2022 v Senátu PČR

31. května a 1. června – senátní tisk č. 69

Mgr. Jiří Kaucký, předseda Úřadu

Vážený pane předsedo,
vážená paní místopředsedkyně,
vážení páni místopředsedové,
vážené paní senátorky,
vážení páni senátoři,

děkuji, že mohu vystoupit na schůzi Senátu a uvést Výroční zprávu Úřadu pro ochranu osobních údajů za rok 2022.

Výroční zpráva – tak jako i v minulých letech – přináší především podrobný přehled o kontrolní činnosti Úřadu, a to včetně konkrétních příkladů z provedených kontrol a z nich plynoucích poznatků. Oproti předchozím výročním zprávám jsme se ji opět snažili napsat čtivěji a stručněji, přičemž, jak jste zřejmě zaznamenali, bylo použito nové logo Úřadu a s tím související celková změna vizuálního stylu. Naším cílem je, aby výroční zpráva přinesla využitelné informace o rozhodování Úřadu a také o tom, jak Úřad interpretuje evropské obecné nařízení o ochraně osobních údajů, stejně jako český zákon o zpracování osobních údajů. Na úvod si dovoluji připomenout, že před pěti lety, kdy nabylo účinnosti, bylo obecné nařízení o ochraně osobních údajů, známé jako GDPR, pro mnohé jen nepotřebnou administrativní zátěží. Dnes už jej vnímáme jako základní nástroj pro ochranu našich osobních dat a soukromí a vývoj jasně potvrzuje nutnost detailní regulace zpracování osobních údajů, a to zejména u „velkých zpracovatelů“.

Dynamický rozvoj informačních a komunikačních technologií přesouvá významnou část komunikace do virtuálního prostoru a směřuje tak k dominantně digitální komunikaci. Ta je přitom spojena s ohromným a neustálým zpracováváním osobních údajů. Zneužití velkého množství osobních údajů, a to jak v důsledku kriminální činnosti, tak samotnými správci těchto údajů, a s tím související skandalizace některých platforem v zahraničí, vedla k zintenzivnění ochrany osobních údajů, a to jak na úrovni orgánů Evropské unie, tak i u národních dozorových úřadů. Příkladem může být rekordní pokuta 1,2 miliardy eur udělená společnosti Meta IE (Meta Platforms Ireland Limited) na základě šetření její služby Facebook ze strany irského úřadu pro ochranu údajů. Tato pokuta, která je vůbec nejvyšší pokutou udělenou podle obecného nařízení, byla uložena za předávání osobních údajů společnosti Meta do Spojených států amerických na základě standardních smluvních doložek.

Vlivem pandemie onemocnění COVID-19 vzrostl tlak veřejných institucí i soukromých subjektů na objem a kvalitu zpracování osobních údajů, včetně osobních údajů zvláštní kategorie, které jsme všichni byli povinni poskytovat nebo jejichž poskytování nám bylo alespoň doporučováno. Uvedené považuji za zlomový moment, neboť ochrana soukromí a osobních údajů začala opravdu zajímat i ty, jichž se týká především, tedy subjekty údajů, což je zřejmé i z počtu podání adresovaných Úřadu v loňském roce, kdy bylo podáno 1 528 stížností ve vlastní věci a 664 podnětů ve veřejném zájmu.

Jde-li u zneužívání sociálních platforem především o komerční zájem např. na nastavení cílené reklamy a podobně, v případě pandemie COVID-19 jsme byli svědky něčeho jiného. V zájmu dobré a nezbytné věci, kterou nepochybně byl boj proti pandemii, jsme se najednou probudili do světa, který jsme znali jen z různých apokalyptických filmů. A ukázalo se i to, že v něčem mají tyto filmy pravdu – okamžitě jsme se zčásti dobrovolně, zčásti nuceně vzdali velikého množství svobody včetně základních práv. To nás, kteří se považujeme za ochránce soukromí, vedlo k tomu, že jsme na jedné straně poskytovali maximální odbornou podporu pro ta opatření, která byla objektivně potřebná, tak aby jejich zásah do práv občanů byl co nejmenší a proveden jen tehdy, když byl opravdu nutný. Na druhé straně jsme se jednoznačně postavili proti demontování svobody, práva na soukromí a ochranu osobních údajů tam, kde to nezbytné nebylo. Musím říci, že osobně jsem v ochraně soukromí a osobních

údajů před systémovým ohrožením ze strany veřejné moci našel *raison d'etre* činnosti našeho úřadu.

V souvislosti s prověřováním ochrany osobních údajů ve spojitosti s pandemií onemocnění COVID-19 se Úřadu podařilo dokončit několik významných kontrol – jak soukromých společností, tak státních orgánů. Jednalo se např. o kontrolu aplikace Tečka/čTečka, kontrolu neodůvodněného získání osobních údajů miliónů osob za účelem, aby jim před krajskými volbami mohlo být zasláno několik roušek a respirátorů, nebo aplikace Karanténa shromažďující údaje o nařízených karanténách a izolacích. Za zpracování osobních údajů o osobách v izolaci (tj. těch, kdo se nakazili onemocněním COVID-19 v období od 1. dubna 2021 do 8. března 2022) jednalo se o přibližně 2 miliony osob, byla uložena pravomocná pokuta pro Ministerstvo vnitra ve výši 975 000 korun. Uložení pokuty orgánu veřejné moci bylo možné proto, že údaje zpracovával za účelem předcházení, vyhledávání nebo předcházení trestné činnosti, tedy mimo působnost obecného nařízení (GDPR), u kterého český zákonodárce stanovil, že za jeho porušení nelze orgánu veřejné moci uložit správní trest. Úřad rovněž provedl kontrolu dodavatele online rezervačního systému očkování – jednalo se o porušení zabezpečení spočívající v chybě funkcionality systému webových stránek kontrolované osoby, která umožnila zobrazení čísla pojištěnce (a tím také rodného čísla) v rámci URL adresy a jeho následný přenos do Spojených států amerických prostřednictvím nástroje pro získávání statistických dat Google Analytics. Takto došlo k úniku čísel pojištěnců v rozsahu cca 80 000 subjektů údajů.

Úřad se rovněž zabýval v souvislosti s projednáváním novely pandemického zákona zveřejněním adres trvalého pobytu části poslanců Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky na sociálních sítích politickým hnutím Chcípl PES (dnes Hnutí PES), přičemž shledal především porušení čl. 6 odst. 1 obecného nařízení, neboť hnutí nedoložilo, že by pro zveřejnění osobních údajů poslanců disponovalo legitimním právním titulem.

Díky ustoupení pandemie COVID-19 se Úřad může znovu naplno věnovat osvětové a vzdělávací činnosti, jejíž prostřednictvím pomáhá zvyšovat povědomí o rizicích, pravidlech, zárukách a právech ochrany osobních údajů ve vztahu k veřejnosti. Letos jsme s kolegy naplánovali několik akcí zaměřených převážně na pověřence pro ochranu osobních údajů.

Než se stačila právní situace v České republice navrátit do před covidového standardu fungování ústavních institucí, rozpoutala ruská agrese na Ukrajině další společenskou krizi. V ní se daří masivním a cíleně distribuovaným dezinformacím, tedy snahám agresora o vnitřní destabilizaci spojeneckých zemí. Jsou podnikány sofistikované hackerské a kybernetické útoky na veřejné i soukromé informační systémy s hlavním motivem podkopat důvěru ve stát. Toto vše je velmi úzce propojeno s dosud nebývalým úsilím o zneužívání osobních údajů. I proto Úřad pro ochranu osobních údajů v řadě konkrétních případů úzce spolupracoval se svými partnery nejen v rámci EU, ale také s domácími institucemi, zejména pak s Národním úřadem pro kybernetickou a informační bezpečnost.

Pro další rozvoj ochrany osobních údajů je velmi důležité nezapomínat na skutečnost, že právní prostředky veřejné moci ke shromažďování osobních údajů jsou na nesrovnatelně vyšší úrovni než v soukromém sektoru. To akcentuje i význam vyšší míry odpovědnosti právě veřejného sektoru za ochranu soukromí jednotlivce a jeho osobních údajů. Není dobré, pokud se – například při přípravě legislativy s faktickými dopady pro ochranu osobních údajů – toto téma bagatelizuje a obchází. I z tohoto důvodu jsme iniciovali novelu legislativních pravidel vlády, v jejímž důsledku s účinností od 1. 4. 2023, ve vztahu k ochraně soukromí a osobních údajů, nově obsahují legislativní pravidla vlády obdobné náležitosti jako je posouzení vlivu na ochranu osobních údajů podle čl. 35 obecného nařízení. K veřejné konzultaci byla publikována naše metodika a po jejím vyhodnocení budou mít subjekty legislativního procesu, resp. jednotliví legislativci, podle našeho soudu z hlediska ochrany osobních údajů, dostatečný nástroj ke skokovému zkvalitnění návrhů právních předpisů.

Jednáním s Digitální a informační agenturou dosáhl Úřad po upozornění okamžitého stažení seznamu nepodnikajících fyzických osob, který byl jako otevřená data zveřejněn na webu Datových schránek a v Národním katalogu otevřených dat. Nyní je předložena novela zákona,¹ která nahrazuje princip opt-out principem opt-in. Tedy namísto automatického zápisu na seznam a nezbytné aktivní žádosti o vymazání může fyzická nebo podnikající fyzická osoba požádat naopak o zápis na seznam.

Loňský rok se Úřad intenzivně věnoval kromě dalších oblastí souborům cookies, neboť na základě novely zákona o elektronických komunikacích účinné od

¹ <https://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=9&t=438>.

1. ledna 2022 došlo v rámci zpřesnění transpozice směrnice o soukromí a elektronických komunikacích k výslovnému upravení pro soubory cookies tzv. režimu opt-in (princip aktivního souhlasu). Ten v praxi znamená, že každý, kdo hodlá používat nebo používá síť elektronických komunikací k ukládání údajů nebo k získávání přístupu k údajům uloženým v koncových zařízeních účastníků nebo uživatelů, získá od těchto účastníků nebo uživatelů předem prokazatelný souhlas s rozsahem a účelem jejich zpracování. Pro podporu, správnou orientaci a srozumitelnost novely Úřad připravil a na svých internetových stránkách zveřejnil informační materiál k vysvětlení předmětného souhlasu s cookies soubory udělovaného prostřednictvím cookie lišt. K dnešnímu dni bylo provedeno 39 hloubkových analýz cookies u 24 správců, zahájeno bylo 13 řízení o přestupku v celkové výši 1 384 000 korun (pravomocně ukončeno jedno řízení s uloženou pokutou 26 000 korun). Hloubkové analýzy prověřují nastavení souhlasu a plnění informační povinnosti i to, jakým způsobem se chovají cookies používané na jednotlivých webech, resp. zdali se chovají způsobem, který správce deklaruje. Nad rámec toho vyjde tento týden první příkaz čistě na tlačítko souhlas a nesouhlas v jiných vrstvách.

S postupující propojeností informací, které o nás ve virtuálním prostoru existují, nabývá stále více na významu skutečnost, že zpracování osobních údajů je přeshraniční. Proto musí být přeshraniční i ochrana osobních údajů. V této souvislosti považuji za nejvýznamnější počín uplynulého roku společné koordinované vymáhání ochrany osobních údajů podle pravidel obecného nařízení. Zapojili jsme se společně s dalšími 21 evropskými úřady do první akce svého druhu, kterou inicioval Evropský sbor pro ochranu osobních údajů. Společná akce dozorových úřadů byla věnována využívání cloudových služeb veřejnými subjekty, neboť využívání cloudových služeb se v zemích Evropské unie za uplynulých šest let zdvojnásobilo. Předmětem kontroly byl v České republice Portál občana jakožto komponenta Portálu veřejné správy, přičemž byly shledány nedostatky v rámci vyhotoveného posouzení vlivu na ochranu osobních údajů a v rámci zpracovatelské smlouvy uzavřené mezi Ministerstvem vnitra a NAKITem.

Další z aktuálních výzev v oblasti ochrany osobních údajů je téma umělé inteligence. Je nasazována napříč všemi sektory k plnění nejrůznějších úloh. Na evropské úrovni již padla první rozhodnutí, dočasný zákaz ChatGPT v Itálii byl jedním z nich, dalším je například rozhodnutí ve věci Clearview AI, ve kterém rakouský dozorový úřad shledal množství porušení obecného nařízení

a zároveň přikázal, aby společnost jmenovala na území Evropské Unie svého zástupce, se kterým mohou dozorové úřady jednat. Na evropské úrovni již vznikla pracovní skupina dozorových úřadů zabývající se tímto tématem.

Úřadu je svěřena široká oblast působnosti nad rámec obecného nařízení o ochraně osobních údajů, ale již na něj není pamatováno pro adekvátní zajištění personálních a finančních kapacit souvisejících s ostatními agendami. Příkladem je nejen agenda související se zákonem č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, ale i další oblasti ochrany osobních údajů, a to ty za účelem předcházení, vyhledávání a odhalování trestné činnosti, stíhání trestných činů, výkonu trestů a ochranných opatření, zajišťování bezpečnosti České republiky, (hlava III zákona č. 110/2019 Sb. představuje implementaci trestněprávní směrnice) nebo v souvislosti se zajišťováním obranných a bezpečnostních zájmů České republiky (hlava IV zákona č. 110/2019 Sb.). Zde lze spatřit určitý deficit ohledně naplnění všech závazků, které pro Českou republiku vyplývají z ratifikace Úmluvy o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat č. 108 (dále jen „Úmluva č. 108“), neboť Úřad má dozorovou pravomoc vyplývající z mezinárodního práva, avšak dle vnitrostátního práva nemá organizační a hmotněprávní normu, která by umožňovala ji řádně naplnit.

Zmíněná agenda svobodného přístupu k informacím představuje další pilíř činnosti Úřadu, neboť Úřad se stal od 1. 1. 2020 nadřízeným orgánem těch povinných subjektů, jejichž nadřízený orgán nelze určit podle § 178 správního řádu. Úřad je v oblasti svobodného přístupu k informacím rovněž přezkumným orgánem oprávněným přezkoumávat pravomocná rozhodnutí nadřízených orgánů vydaná v odvolacím řízení. Úřad je též příslušný k přijímání opatření proti nečinnosti nadřízených orgánů v této oblasti. Smyslem nově založené působnosti Úřadu v agendě svobodného přístupu k informacím bylo především sjednocení a zrychlení rozhodování v této oblasti, odbřemenění správních soudů a větší tlak na povinné subjekty, aby jednotlivým žádostem o informace věnovaly patřičnou pozornost a svá případná rozhodnutí pečlivě odůvodňovaly. Bohužel vývojem judikatury se Úřad stává nadřízeným orgánem mimo jiné i pro desetitisíce organizací zřizovaných územní samosprávou, což však ve svém důsledku bez odpovídajícího personálního posílení způsobí opak toho, co bylo zamýšleno, tedy zpomalení rozhodování.

Vedle výdajů na platy představuje druhou největší skupinu výdajů zajištění provozu a obnovy prvku kritické informační infrastruktury IS ORG, který je

součástí systému základních registrů a který zajišťuje procesy spojené s identifikací fyzických osob a se zabezpečením jejich osobních údajů. IS ORG představuje základ českého eGovernmentu, neboť již od roku 2012 v rámci veřejné právy nahrazuje jednotný a nezměnitelný identifikační údaj o fyzické osobě – tedy rodné číslo, zdrojovým identifikátorem fyzické osoby a mnoha agendovými identifikátory fyzické osoby. V této souvislosti podotýkám, že Úřad podporuje proces útlumu používání rodného čísla i v soukromém sektoru a jeho nahrazení jinými identifikátory (jaké to budou, záleží na zákonodárci – např. bezvýznamový směrový identifikátor), neboť se jedná o velmi účinnou prevenci krádeže a zneužití identity. Na základě „všudypřítomnosti“ údaje o rodném čísle, kterému bohužel nepomáhá jeho plošné použití v čísle pojištění zdravotního pojištění, stejně jako jeho použití jako daňové identifikační číslo (DIČ) u podnikajících fyzických osob, je možné při schopnostech výpočetní techniky doplněné propojením jednotlivých zařízení globální datovou sítí datové fondy nekontrolovaně spojovat a výsledné informace využívat k nejrůznějším komerčním, marketingovým či jiným účelům v neprospěch osoby jeho držitele. To je z pohledu ochrany osobních údajů zcela nežádoucí stav a nelze se mu účinně bránit, protože v okamžiku nekontrolovaného rozšíření či dokonce zveřejnění tohoto údaje není, vyjma zcela mimořádných případů, možné jej běžným způsobem změnit. Podle platné právní úpravy eGovernment od 1. ledna 2026 přestane nabízet službu ztotožnění fyzické osoby prostřednictvím rodného čísla²; rodné číslo tedy přestane jako elektronický identifikátor fungovat. Tomu má předcházet neuvádění rodného čísla v občanském průkazu, a to již od 1. ledna 2025.³

Vážené paní senátorky, vážení páni senátoři, děkuji vám za podporu, jíž se Úřad zejména v oblasti ochrany osobních údajů těší, a za pozornost, kterou jste věnovali naší výroční zprávě.

² Ustanovení § 64 odst. 2 zákona č. 111/2009 Sb., o základních registrech: *Při vytváření registru obyvatel lze pro jednoznačnou identifikaci fyzické osoby využívat rodné číslo, nejdéle však do 31. prosince 2025.*“

³ Ust. § 72 odst. 10 zákona č. 269/2021 Sb., o občanských průkazech: *„V občanském průkazu vydaném podle tohoto zákona do 31. prosince 2024 se jako údaj o držiteli občanského průkazu uvede rovněž rodné číslo.“*